

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"א

פרשת קרח

או השכל שהיה למשה בחול, ומשה פעל הכל בדיבור, ובזה הכחינה כבש יהושע יריחו בשבת על ידי הדיבור, אבל בע"י ובשאר מלחמות היה צריך לפעולה. והנה תורת משה הוא כנגד הדיבור, שפעל הכל אצל השי"ת עם הדיבור, אבל יש לה התלבשות על ידי המדות גם בעולם העשיה, כמאמר הכתוב (ישעיה מז, ו) 'אני ראשון ואני אחרון'. והנה קרח כשראה שאותו הדור לא יכנסו לארץ ישראל, לא היה מאמין בזה שתורת משה יש לה התלבשות גם בעולם העשיה, וזהו שפרע לו הקב"ה מדה כנגד מדה יתפתח הארץ את פיה' (טז, לב).

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם וכו' (טז, א). הנה הרמב"ן הקדוש כתב, מחמת שהמרגלים ידעו שזה הדור לא יכנסו לארץ ישראל, מחמת זה נתקלקל קצת האהבה אשר היה לישראל אל משה, וזה גרם שחלקו והרהרו אתו משה, ולכך נסמכו הפרשיות. עד כאן תוכן דבריו^א. הענין, כי הנה היה דור המדבר ודור שנכנסו לארץ ישראל, והנה דור המדבר, הלשון 'מדבר' הוא 'דיבור', שפעלו הכל בדיבור, כי יש צדיקים אשר הם פועלים הכל בדיבור ואין צריכין לשום עשיה, ודור שנכנסו לארץ ישראל מרומוז על העשיה, שהיו צריכין לעשות איזה פעולה^ב.

א. קדושת לוי .
פרק טז' פסוק א' :

ולכך יהושע כאשר נלחם עם ל"א מלכים היה צריך לעשות איזה מעשה עם הכידון והאורב (יהושע ח, יח-יט), אבל משה שהיה בדור המדבר לא היה צריך לעשות שום פעולה, רק פעל הכל בדיבור. וזה שכבש יהושע את יריחו הכל בדיבור עלינו לשבח' כמבואר בדברי רבותינו ז"ל, הוא מחמת שיריחו כבש בשבת (ירושלמי מ"ק פ"ב ה"ד: ב"ר מז, י), ומבואר בכתבי האר"י ז"ל (עי' שער מאמרי רז"ל ברכות כח, ב; ס' הליקוטים פ' בראשית) שהשכל שיש להרב בחול יש לתלמיד בשבת, והיה בו

פירוש

1. איך הפין פרשנו את דברי הרמב"ן אף מה זה אורב ומנין הוא אורב זאת?
2. האם "דור המדבר" הוא fe יוהן fe פה איך ואמה?
3. אף יהושע היו נני המצבים, איך הוא מסביר זאת?
4. מה היתה טעותו fe קורח?

ב. אור החיים .

פרק טז פסוק טז:

טו) ויאמר אל ה' אל תפן וגו'. הכונה לצד שראה הפלגת שנאת הרשעים עמו מזה הכיר היותם בחינת הרע גמור אשר טבעו לשנא בחינת הטוב שנאת מות בלא סבה, ולזה אמר אל ה' אל תפן אל מנתתם, והכונה בזה לצד שאין לך אדם שאין בידו מצוות ומעשים טובים, וכבר קדם לנו שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה ובריה ואפלו של רשעים דכתיב (דברים ל"ב) אל אמונה ואין עול, וצא ולמד משכר פסיעותיו של אותו רשע (סנהדרין צ"ג). אשר על פן חש משה שמעמד להם איזה מצוה שבגדם שהזכות תולה, לזה בקש מה' ואמר אל תפן אל מנתתם פרוש אפלו זכות שכבר הגיעה מנחה לה' לא יפן לה ולא יביט אליה:

ואם תאמר איך יבטל מדתו ית' לאנשים ההם לעזת משפטם:

דע כי הצדיקים יש כח בהם להפקיע זכות הנמצאת לרשעים כשיראו שהם מחלטים ברע, והוא טוד (ש"ב כ"ג) צדיק מושל יראת אלהים פרוש מושל ביראת ה' שיעשה האדם אם יראה בעיניהם להפקיע זכותו ממנו יש כח בגדם מה שאין הקדוש ברוך הוא בכיכול עושה, ותמצא בדין שלמשה פיוצא בדבר שיכולין בית דין להפקיר נכסי אדם רשע באומנם (גטין ל"ו) הפקר בית דין הפקר, ואם תאמר למה לך משה להפליא ענשם של אלו, ואם לצד שנאתם אותו לא מפני זה יתחייבו כל כך ענש, גם יש לבצעל הדין לחוש קאן ולומר אין אדם נחשד על דבר אלא אם כן יש בו (מוע"ק י"ח:), ואם אין בו כלו יש בו מקצתו, לזה אמר לפני ה' טעם המספיק לחיבתם, והתחיל להסיר מחוש החשד ואמר לא תמור וגו' פרוש אין להם מקום לחשדני ממנו בשןרה, שהרי דרך המלכים לקחת צרכיהם מהעם ובפטרט בענינים שהם לצרף העם, והוא אפלו תמור אחד שהיה צריך לו לבוא עליו ולגאלם לא נשא, ואם כן מנין להם מקום לחשדו בשןרה:

אלוה

1. מהי אותה שאלה עקרונות עליה מנסה פרשנו להשיג כאן?
2. מה בדיוק ביקש משה מן הקב"ה?
3. איך יתכן שבית דין של מטה יכול לטפל בזירות של מצלחה?
4. איך מסביר משה למה אין מקום לחשוד בו?

* * *

ג. באור יש"ר.

פרק טז פסוק טז: (טו) ויאמר משה אל קרח. כבר חמר לו כן, אלא הולך לכפול לו הטויו, לפי שראה עתה לעשות הכדל בין קרח ועדתו ובין דתן ואבירם, כי מאחר ששמע תשובתם שלא על הכהונה היו מערערים אלא על מלוכת משה עליהם שהולאים ממזרים, אי"כ לא יבאו גם הם להקטיר קטורת, אלא יעשה עמוס מופת אחר נפלא מאוד שזוה יכירו כל העם כי בחר ה' במשה עבדו, אולם קרח ועדתו שעדיין היו מחזקים במחלוקת ומבקשים כהונה, הם יקחו המחמת ויעשו הנסיון לראות מי האיש אשר יבחר בו ה': אתה והם ואהרן. זכר קרח ועדתו תחלה ואהרן לבסוף, כדי שלא יעשו לחשוב שהוא הפך בגדולת אחיו ושלכן נתן לו הכהונה, אלא כאומר איני נתן אל לבי שיהיה אהרן כהן גדול או זולתו וגם אתם תוכלו להתנשא עליו אם ה' יבחר בכם, וכן בסמוך אמר אתה ואהרן איש ממתתו, והזכיר קרח תחלה:

אלוה

1. איפה קושי מוצא פרשנו עליו הוא צונה בקטע הראשון?
2. מה היה ההבדל בין קורח לבין צדתו?
3. איך זה התבטא כאן?
4. בקטע האחרון מסביר פרשנו צנין סגנוני לכאורה, מהו ומה הסברו?

* * *

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דְּבַר אֶל
הַעֲדָה לֵאמֹר הֲעֵלוּ מִסְכִּיב
לְמִשְׁכַּן קִרְחַת. מֵעוֹלָם לֹא עָלָה עַל לְבִי
לְהַעֲנִישׁ כָּל הַעֲדָה, כִּי אֲדַרְבֶּה, יוֹדַע אֲנִי שְׁלֹא
נִתְּפַתוּ לְקִרְחַת; וּמָה שֶׁאָמַרְתִּי "הַבְּדִלוּ מִתּוֹךְ
הַעֲדָה", עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמַרְתִּי בֵּן, שִׁיבְדִלוּ
מִתּוֹךְ עֲדַת קִרְחַת. וּרְאִיָּה לְזֶה, מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר
מִתְחִלָּה: "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן
לֵאמֹר". מָהוּ "לֵאמֹר"? לְמִי יֵאמְרוּ בֵּן? אֵלָּא
שֶׁרָצָה ה' שִׁיאָמְרוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל: "הַבְּדִלוּ".
וּמֹשֶׁה לֹא הִבִּין דְּבַרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מֵלֶת
"לֵאמֹר" הוּא מֵאֱמֶר הַתּוֹרָה, עַל שֵׁם סוּפֹ.
אֲבָל לְמֹשֶׁה נֶאֱמַר: "הֲרִמּוּ מִתּוֹךְ הַעֲדָה" וְגו'
(להלן י"ג), כִּי שֵׁם נֶאֱמַר: "וַיְהִי בְּהִקְהֵל הַעֲדָה
עַל מֹשֶׁה" וְגו' (שם פסוק ז'), כִּי שֵׁם נִקְהָלוּ
בְּאֵמַת עֲלֵיהֶם. עַל כֵּן אָמַר לְמֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן:
"הֲרִמּוּ", לְשׁוֹן רוּמָמוֹת, הַשִּׁיף לְמֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן
כִּפִּי מְדַרְגָּתָם, וְכֵאן אָמַר "הַבְּדִלוּ", כִּי לְכָל
יִשְׂרָאֵל אָמַר בֵּן, כִּי אֵין לְשׁוֹן רוּמָמוֹת שִׁיף
בְּכָל הַעֲדָה כְּאֱמֹר. וּמֹשֶׁה לֹא הִבִּין זֶה מִחֲלוּק
הַלְשׁוֹן, כִּי לֹא שָׁמַע עֲדִין מֵאֱמֶר "הֲרִמּוּ".
וּרְאִיָּה לְדַכְרֵינוּ שֶׁ"הֲרִמּוּ" אֵינוּ לְשׁוֹן הַבְּדִלָּה,
שֶׁהָרִי נֶאֱמַר אַחַר כֵּן: "וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל
הַעֲדָה" (שם פסוק יא), שָׁמַע מִיָּנָה שְׁלֹא הָיָה
בְּיָנֵיהֶם, וּמָהוּ שֶׁאָמַר "הֲרִמּוּ"? אֵלָּא שֶׁהוּא
לְשׁוֹן רוּמָמוֹת, כִּי כָּלֵם יִרְדּוּ שְׁאֵלָה, וְלָכֵם
תִּשְׁאַר הַגְּדִלָּה וְהַרוּמָמוֹת, כִּי תִהְיֶה לְעַם עֲצוּם
כְּדִי לָקִים הַשְּׂכֵעָה. וְקָרוֹב לְפָרוֹשׁ זֶה כְּתַב
הַרְמֵב"ן בְּשֵׁם רַבְּנֵי חֲנִנְאֵל, וּמִשָּׁם תֵּרְאֶה מָה
שֶׁהוֹסֵפְתִי מִשְׁלֵי עַל דְּכָרְיוֹ, כִּי בָּהֶם יִתְרַצוּ
הַרְבֵּה סְפָקוֹת.

אלו

1. אינה קשיים מוצא כרשננו?
2. מהו סירוש לביאור במלה: "לאמור"?
3. מה משה לא הבין?
4. איך הוא מסביר "הרוממו"?
5. מה מתורץ על ידי כן?

* * *